

ЁШЛАР ТАРБИЯСИДА МУСИҚАНИНГ ЎРНИ

М.К. Муродов

Ё.С.Азизов

Қарши давдат университети, Мусиқа кафедраси ўқитувчилари

Илм-маърифатли ёшларни тарбиялаш, ҳар тамонлама баркамол инсонни вояга етказиш Республикамизда асосий вазифа қилиб белгиланган. Баркамол шахсни тарбиялаш мураккаб жараён бўлиб, у шахснинг ҳар тамонлама ривожланишини тақоза этади. Мана шу жараёнда ёшларимизни миллий мусиқий меросимиздан фойдаланган ҳолда тарбиялашнинг ҳам муносиб ўрни бор.

Ёшларимизни мусиқий тарбиялаш аввало, оиладан бошланади. Ўзбекистон республикасининг Биринчи Президенти И.А.Каримов қуйидагиларни таъкидлаган эдилар: “ Барчамизга аёнки, куй- қўшиққа, санъатга муҳаббат, мусиқа маданияти халқимизда болаликдан бошлаб, оила шароитида шаклланади. Уйида дутор ёки бошқа чолғу асбоби бўлмаган, мусиқанинг ҳаётбахш таъсирини ўз ҳаётида сезмасдан яшайдиган одамни бизнинг юртимизда топиш қийин, десак, муболаға бўлмайди”. [1]

Дарҳақиқат, мусиқа санъти баркамол авлодимизнинг юксак маънавият руҳида камол топишида бошқа санъат турларига қараганда кўпроқ ва кучлироқ таъсирга эга.

Мусиқа санъатини ёш авлод қалбига сингдиришда мусиқа маданияти дарсларининг тўғри ва сифатли ташкил этилиши муҳим аҳамият касб этади. Айниқса дарс давомида миллий куй-қўшиқлардан унумли фойдаланиш ёшларимизни мусиқий меросимиздан баҳраманд бўлишига олиб келади.

Миллий мусиқа меросимизни ёшлар онгги шуурига сингдиришдаги асосий фаолиятлардан бири – мусиқа ижрочилигидир. Ижрочидан зўр ижрони тинглаб, эшитувчи қалбида лаззат, қувонч, илҳом туйғулари жўш урадики, бу ёшларда ижрочига ҳамнафас бўлиб куйлаш иштиёқини пайдо қилади.

Мусиқа ўқитувчиси учун ўқувчилар психологиясини тушуниш ва ҳис қилиш, эстетика талаблари ҳамда аудитория кайфиятини тўғри англаши муҳимдир.

Миллий куй қўшиқларимиз эшитувчида эстетик ҳиссиётларни уйғотадиган асарлар бўлиб, Икки жилдлик “Ўзбек халқ қўшиқлари” тўпламини жамлаган мусиқашунос Е.Е Рамановскаяга назариётчи ва композитор Б.В. Асафьев ёзган хатида миллий қўшиқларимизга шундай таъриф беради. “Ҳозирча қўшиқларни наридан-бери кўриб чиқдим, лекин бу уларнинг худди тирик гуллардай мусаффо ва хушбўйлигини ҳис этишим учун етарли бўлди. Доимо “ сайқал берилмаган” асл халқ ижодига дуч келганимда менда шундай ҳиссиёт пайдо бўлади”. [2]

Бу хатга шунчаки, кишининг дил изҳорлари ҳам деб қаралиш мумкин аммо бу композитор Б.В. Асафьевнинг миллий қўшиқларимизга берган холисона баҳоси сифатида биз учун қадрлидир ва мусиқий меросимизнинг нозик қирраларини тўлақонли идрок ета олганлигининг далилидир.

Биз ҳам мусиқий меросимизнинг нозик қирраларини ёшларимизнинг онги шуурига етказа олишимиз зарур деб ўйлайман. Шундагина ёшларимизда мусиқа меросимизга нисбатан ҳавас ўйғотамиз. Бунинг учун эса уларда мусиқани идрок қилиш фазилатларини ривожлантириш лозим. Мусиқий идрокнинг тўлақонли ривожланганлиги, ёшларимизнинг ўқиб тарбияланаётган шарт шароитлари даражасига, мусиқий таълимнинг тўғри берилишига бевосита боғлиқдир.

Мусиқа ўқитувчисининг ўрганилаётган асар ҳақидаги ўқувчиларга берадиган дастлабки тушунчалари муҳим аҳамият касб этиб, тингловчиларга мусиқий асарни тўлақонли идрок эта олишига кўмаклашади.

Ёшларимизни кўча- кўйда ахлоқий жиҳатдан номаъқул, миллий қадрият ва қарашларимизга ёт бўлган ажнабий мусиқаларни эшитиб юришлари, уларни билиб билмай ушбу енгил- елпи мусиқаларга ошно этмоқда.

Бундай ҳолатларни олдини олиш учун ўсиб келаётган ёш авлодларимизни миллий мусиқий меросимиз билан таништириш провардида жаҳон мусиқа маданиятининг мумтоз асарлари саналган Бетховен, Бах, Шопен ва Чайковский каби дунё тан олган композиторлар асарлари билан ҳам таништириб бориш лозим. Шундагина улар ҳақиқий асл мусиқа санъатининг фарқига боради, уни идрок этишни ўрганади.

Хулоса ўрнида шуни таъкидлаш муҳимки, ёшларимиз бизнинг келажагимиз, уларни юксак маънавиятли баркамол бўлиб ўсишларида мусиқа таълим тарбиясининг ҳам муносиб ўрни бор.

Фойдаланилган адабиётлар:

1. И.Каримов Юксак маъавият –енгилмас куч. Т. Маънавият 2008 йил
2. И.Ражабов Мақомлар Т. Мусиқа 2006 йил
3. Примов Р. Т. РОЛЬ МУЗЫКАЛЬНОГО НАСЛЕДИЯ ПРЕДКОВ В РАЗВИТИИ ЛИЧНОСТИ //Журнал научных публикаций аспирантов и докторантов. – 2015. – №. 11. – С. 81-82.
4. Мурадов М. К., Халикова М. К. МУЗЫКАЛЬНОЕ ВОСПИТАНИЕ В ДОШКОЛЬНЫХ ОБРАЗОВАТЕЛЬНЫХ УЧРЕЖДЕНИЯХ //Журнал научных публикаций аспирантов и докторантов. – 2018. – №. 7. – С. 60-61.
5. Курбанова М. Ш., Курбанов Ш. К. СТРЕСС И ДИСТРЕСС В МУЗЫКЕ //Культура, наука, образование: проблемы и перспективы. – 2017. – С. 230-233..